

УДК: 373.3 (811.111)
DOI: 10.35254/bsu/2023.65.82

Үкүева Б., Мусаева Э.
ОшМУ

БАШТАЛГЫЧ МЕКТЕПТЕ АНГЛИС ТИЛИН ОКУТУУНУН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

Кыскача мазмуну: Бул макалада англис тилин үйрөнүүдө башталгыч класстын окуучуларынын психологиялык, физикалык, моралдык жана сүйлөө даярдыгынын өзгөчөлүктөрүн аныктоо, башталгыч класстарда англис тили мугалиминин эффективдүү иштешинин педагогикалык жана методикалык шарттарын белгилөө, башталгыч мектепте чет тилин окутуунун оюн ыкмаларын ачуу жөнүндө сөз болот. Башталгыч класстын окуучулары үчүн англис тили сабактарында оюн материалын колдонуунун эффективдүүлүгү каралат. Анткени, оюн материалы- чет тили боюнча сүйлөөнүн мыкты үлгүсү болуп саналат. Ойноо - балдар үчүн эң жагымдуу билим алуу ыкмасы. Оюн аркылуу көпчүлүк окуучулар чет тилинде баарлашууну үйрөнүшөт. Чет тилинде фразаларды жана сөз айкаштарын жаттоо менен үйрөнүшөт. Башталгыч класстын окуучулары үчүн тилдин ар кандай интонацияларын, сөздөрдүн ортосундагы мүмкүн болгон байланыштарын өздөштүрүү оңой болот. Үйрөнүлүп жаткан чет тилдин түзүлүшүн түшүнүү жана албетте, бөтөн элдердин маданиятынын татаалдыгын жана ар түрдүүлүгүн чечмелөө оңой болуп калат. Мектеп окуучулары үчүн сабактар кызыктуу жана өзүнө тартып туруусу үчүн оюн материалын колдонуу азыркы замандын талабына жооп берет.

Түйүндүү сөздөр: башталгыч мектеп, англис тили, оюн ыкмалары, окуучу, кыймыл-аракет, речь, психологиялык, физикалык, көндүмдөр.

Үкүева Б., Мусаева Э.
ОшГУ

ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Аннотация: В данной статье речь идет о тренировке психологической, физической, моральной и речевой подготовленности учащихся начальных классов к изучению английского языка, установлении педагогических и методических элементов эффективной работы учителя английского языка в начальных классах, ознакомлении с методами обучения иностранному языку в начальных классах. Рассмотрена эффективность использования игрового материала на уроках английского языка для учащихся начальной школы. Ведь игровой материал — лучший пример говорения на иностранном языке. Игра – самый приятный метод обучения для детей. Большинство учеников учатся общаться на иностранном языке через игру. Они учат фразы и выражения на иностранном языке путем запоминания. Учащимся начальной школы будет легче освоить разные интонации языка, возможные связи между словами. Становится легче понимать структуру изучаемого иностранного языка и, конечно же, интерпретировать сложность и разнообразие иностранных культур. Использование игрового материала для того, чтобы сделать уроки интересными и привлекательными для школьников, отвечает современным требованиям.

Ключевые слова: начальная школа, английский язык, игровые методы, ученик, движение, речь, психологические, физические, умения.

Ukuyeva B., Musaeva E.
OshSU

FEATURES OF TEACHING ENGLISH AT PRIMARY SCHOOL

Abstract: This article deals with the training of psychological, physical, moral and speech readiness of primary school students to learn English, the establishment of pedagogical and methodological elements of the effective work of an English teacher in primary grades, familiarization with the methods of teaching a foreign language in primary grades. The effectiveness of the use of game material in English lessons for elementary school students is considered. After all, game material is the best example of speaking a foreign language. Game is the most enjoyable learning method for children. Most students learn to communicate in a foreign language through play. They learn phrases and expressions in a foreign language by memorization. It will be easier for elementary school students to master different intonations of the language, possible connections between words. It becomes easier to understand the structure of the foreign language being studied and, of course, to interpret the complexity and diversity of foreign cultures. The use of game material in order to make lessons interesting and attractive for schoolchildren meets modern requirements.

Keywords: elementary school, English, game methods, student, movement, speech, psychological, physical, skills.

Башталгыч мектепте англис тилин үйрөтүү – бул талаштуу тема. Кээ бир мугалимдер бала мындай жашта тилди өздөштүрүүгө даяр эмес, адегенде эне тилин өздөштүрүү керек, антпесе балдардын башында баш аламандык пайда болот деп эсептешет. Башкалары, тескерисинче, бул процесс канчалык эрте башталса, ошончолук жакшы деп эсептешет. Психологдор чет тилин үйрөнүүгө эң ыңгайлуу учур орус жана англис тилдери менен ар тараптуу таанышуу экинчи класс экенин аныкташкан. Бирок биздин мамлекетте англис тили 3-класстан башталат. Ошентип, чет тилдер боюнча жалпы билим берүүнүн мамлекеттик стандартынын талаптарынын негизинде бүткүл өлкө боюнча башталгыч мектептин негизги предмети катары англис тили киргизилген. «Преподавание - это такая производительная деятельность, как и любая другая, хотя ее эффективность для прогресса общества не всегда просматривается непосредственно и сразу по окончании деятельности педагога» [1,25].

Көптөгөн англис тили мугалимдери бир катар көйгөйлөргө туш болушту: мектепте жетиштүү жана керектүү материалдык базанын жоктугу; башталгыч класстын балдары менен иштөө үчүн жетиштүү билимдин жоктугу; чет тилин үйрөнүүдө ата-энелердин балдары менен биргелешкен иш-аракеттерге даяр эместиги; окуучулар арасында оң мотивациянын жоктугу; логопедиялык жана балдардын фонетикалык проблемалары ж.б

1-сүрөт. Милдеттер

Изилдөө ишибиздин максаты – башталгыч класстарда англис тилин окутуунун өзгөчөлүктөрүн аныктоо жана мугалимдерге жана ата-энелерге сунуштарды берүү (1-сүрөттө көрсөтүлгөн). «Ребёнок не прилагает в деятельности собственной активности. Это взрослые ему напоминают

о необходимости подготовки к занятиям» [5,18].

Методикалык жана педагогикалык адабияттарды талдап, биз башталгыч класстарга орто класстан келген көптөгөн мугалимдер мурда колдонгон методдор эмне үчүн «иштебей» калганын түшүнүшпөйт деген тыянакка келдик. Негизги катачылык мугалимдердин башталгыч класстын балдарынын кабыл алуусунун жана ишинин өзгөчөлүктөрүн толук түшүнбөгөндүгүндө.

Башталгыч мектепте иштөө боюнча көптөгөн илимий изилдөөлөр көрсөткөндөй, окуучуларда чет тилин үйрөнүүгө аң-сезимдүү ички муктаждык жок. Бирок алардын табигый кызыгуусу, бардык жаңы жана белгисиз нерселерге кызыгуусу бар. Демек, башталгыч класстарда чет тилин окутуунун максаты бул кызыгууну сактап калуу гана эмес, балдардын чет тилдерди үйрөнүүгө болгон ынтасын мындан ары да жогорулатуу болуп саналат.

Окуучу айланасындагы жашоону жандуу кызыгуу менен кабыл алат, бул ага күн сайын жаңы нерсени ачып берет. Кабыл алуунун өнүгүшү өзүнөн өзү эле боло бербейт, бул жерде мугалимдин ролу абдан чоң, ал күн сайын карап гана эмес, ой жүгүртүүгө да тарбиялап, жөн гана угууну эмес, ошондой эле кунт коюп угуу да, аныктоого үйрөтөт. Предметтердин жана кубулуштардын маанилүү белгилерин жана касиеттерин, эмнелерге көңүл буруу керектигин көрсөтөт, балдарды кабыл алынган объектилерди пландуу жана системалуу талдоо жүргүзүүгө үйрөтөт.

Бала канчалык жаш болсо, анын эне тилиндеги сөз байлыгы ошончолук аз болот. Бирок, ошол эле учурда, анын сүйлөө муктаждыктары да азыраак: кичинекей бала улуу балага караганда азыраак баарлашууга ээ, ал дагы эле татаал коммуникативдик милдеттерди чечүүгө милдеттүү эмес. Бул чет тилин өздөштүрүп жатканда, ал эне тили менен чет тилдериндеги мүмкүнчүлүктөрдүн ортосундагы мынчалык чоң ажырымды сезбейт жана анын ийгилик сезими улуураак балдардыкына караганда жандуураак болот дегенди билдирет. Чынында, эне тилинде окуганды араң үйрөнгөн бала бул өнөрдү чет тилде өздөштүрүп алат. Жеңил, ылайыкташтырылган тексттерди окуп жатканын түшүнбөйт, анткени эне тилинде окуган тексттер анчалык татаал эмес.

Ошентип, башталгыч класстарда англис тили сабагында мугалим оң натыйжаларды алуу үчүн төмөнкү шарттарды аткарышы керек:

1. Жагдайларды кылдат тандоо. Алар окуучу үчүн жөнөкөй жана түшүнүктүү болушу керек.
2. Ар бир адамдын байланыш процессине катышуусу.
3. Байланыш үчүн жагымдуу шарттарды түзүү шарты. Натыйжада иш-аракеттерди жөн гана өзгөртүү зарыл.
4. Башталгыч мектеп курагындагы мектеп окуучуларынын болгон кызыгуусун жоготуп коюшу мүмкүн тапшырмаларына болгон кызыгуусу 10-15 мүнөттөн кийин жоголот.

Мектепте ар бир окуучунун сабакка активдүү катышуусун, билимдин авторитетин жана окуу-тарбия ишинин натыйжасы үчүн окуучулардын жекече жоопкерчилигин жогорулатууну

камсыз кылган сабактардын мындай формалары өзгөчө орунду ээлейт. Бул милдеттерди окутуунун оюн формаларынын технологиясы аркылуу ийгиликтүү чечүүгө болот.

В.П. Беспалько белгилегендей, оюн баланын жашоосунда чоң мааниге ээ, ал чоң адамдын иш-аракети, иши, кызматы менен бирдей мааниге ээ. Оюн сырттан гана бейкапар жана оңой көрүнөт. Бирок, чындыгында, ал оюнчудан максималдуу күч-кубатын, акыл-эсин, чыдамкайлыгын, көз карандысыздыгын берүүнү талап кылат. «Игра имеет большое значение в жизни ребенка, имеет то же значение, какое у взрослого деятельность, работа, служба. Игра только внешне кажется беззаботной и легкой. А на самом деле она властно требует, чтобы играющий отдал ей максимум своей энергии, ума, выдержки, самостоятельности» [1,47].

Оюн – бул эмоционалдык жана психикалык күчтүн чыңалуусун талап кылган атайын уюштурулган иш. Балдар үчүн оюн биринчи кезекте кызыктуу иш болуп саналат. Бул начар окуучулар үчүн да мүмкүн. Анын үстүнө тил үйрөнүүсү начар окуучу оюнда биринчи болуп калышы мүмкүн: бул жерде тапкычтык жана зиректик кээде предметти билүүсүнөн да маанилүү.

Оюндар төмөнкүдөй методикалык милдеттерди ишке ашырууга көмөктөшөт:
балдардын оозеки баарлашууга психологиялык даярдыгын түзүү;
алар тарабынан тилдик материалды кайталап кайталоонун табигый муктаждыгын камсыз кылуу;
окуучулардын туура сүйлөө вариантын тандоого үйрөтүү, бул жалпы кептин кырдаалдык стихиялуулугуна даярдык.

Оюн тилди үйрөтүүнүн, окуучулардын сүйлөө жөндөмүн өнүктүрүүнүн каражаты катары кызмат кылат.

М.Н. Скаткин белгилегендей, оюндун өзгөчөлүгү - окуу тапшырмалары баланын алдына ачык түрдө көрүнбөйт, бирок маска менен жабылат. Оюнда бала окуу милдетин койбойт, оюндун натыйжасында бир нерсени үйрөнөт. «Учебные задачи выступают перед ребенком не в явном виде, а маскируются. Играя, ребенок не ставит учебной задачи, но в результате игры он чему-то учится» [4,27].

Башталгыч мектепте англис тили сабагында оюн формаларын изилдөөчү көптөгөн изилдөөчүлөр төмөнкү оюндарды айырмалайт:

- грамматикалык оюндар (максаты – окуучуларга белгилүү грамматикалык кыйынчылыктарды камтыган кеп үлгүлөрүн колдонууга үйрөтүү, бул кеп үлгүсүн колдонуу үчүн табигый кырдаалды түзүү, окуучулардын кеп чыгармачылыгын жана өз алдынчалыгын өнүктүрүү);

- лексикалык оюндар (максаты окуучуларды табигый чөйрөгө жакын кырдаалдарда сөз байлыгын колдонууга үйрөтүү, сөздөрдүн шайкештиги менен тааныштыруу, сүйлөө-ой жүгүртүү ишмердүүлүгүн активдештирүү, окуучулардын кеп реакциясын өнүктүрүү);

- фонетикалык оюндар (максаты: сүйлөмдөрдүн интонациясын, фонемаларын айтуу

жөндөмүн көнүктүрүү жана өнүктүрүү);

- орфографиялык оюндар (максат англисче сөздөрдү жазуу боюнча көнүтүү);

- чыгармачылык оюндар (максаты – окуучуларды бир сөздүн маанисин түшүнүүгө үйрөтүү, маалыматтын агымында негизги нерсени бөлүп көрсөтүүгө үйрөтүү, окуучулардын угуу эс тутумун өнүктүрүү).

Ошентип, билим берүүнүн оюн формаларынын технологиясы окуучуларды окутуунун мотивдерин, алардын оюндагы жана жашоодогу жүрүм-турумун аңдап билүүгө үйрөтүүгө багытталган деп айта алабыз, б.а. өз алдынча иш-аракетинин максаттарын жана программаларын түзүүгө жана анын токтоосуз натыйжаларын алдын-ала көрүүгө болот. Оюн позитивдүү эмоционалдык абалды кепилдөөчү каражат катары мугалимдердин жана окуучулардын эмгекке болгон жөндөмдүүлүгүн, кызыгуусун арттырат.

Адабияттар

1. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989. –192 с.
2. Минский Е. М. От игры к знаниям: развивающие и познавательные игры мл. школьников: пособие для учителей. –М.: Просвещение, 1982. –192 с.
3. Пучкова Ю. Я. Игры на уроках английского языка: метод. пособие. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2005. – 78 с.
4. Скаткин М. Н. Активизация познавательной деятельности учащихся в обучении. – М., 1965. –183 с.
5. Щукина Г. И. Активизация познавательной деятельности учащихся в обучении: учеб. пособие. – М.: Просвещение, 1979. – 160 с.
6. Эльконин Д. Б. Психология игры. – М. Педагогика, 1978. – с. 208-212.
7. Малькова Б. Ж. Функции прилагательных в английском языке. БМУ жарчысы, №2 (32) – 2015. – 16 б.